

SUDSKI ODBOR TAJNOG SAVJETA, London

Presuda od 21. XI 1984.

Li Ping Sum v. Chan Wai Tong i Wong Shok Ting

Vijeće: Lord Fraser of Tullybelton, Lord Edmund-Davies, Lord
Keith of Kinkel i Lord Templeman

TJELESNE OZLJEDE PUTNIKA U CESTOVNOM PROMETU

Pri prosudjivanju visine naknade za tjelesne ozljede sud se može osloniti na rješidbe ranije donesene u Hong Kongu, ali ne i na rješidbe donesene u Engleskoj ili na drugim mjestima gdje su drukčije društvene i ekonomske prilike - U kategoriju "ozbiljnih ozljeda" ulaze slučaji kad su poremećene opće aktivnosti ozlijeđenoga i uživanje života, ali kad mu je ostala odredjena pokretljivost - Ako se naknada za izgubljenu sposobnost zaradjivanja u budućnosti nije tražila u prvostepenom postupku, žalbeni sud može o njoj odlučivati samo ako su se u međjuvremenu pojavile neke nove, izuzetne okolnosti

Tužiteljica, mlada žena od 26 ili 27 godina, pretrpjela je 30. I 1981. prometnu nesreću kao putnik u vozilu kojemu je prvotuženi bio vozač u drugotuženi vlasnik. U toj joj je nesreći bila teško ozlijeđena kralježnica, neko je vrijeme bila odsutna s posla i za cijeli je život ostala invalid, pa od tuženih traži naknadu štete.

U prvostepenom postupku dosudjena joj je svota od 27.5000 honkonških dolara kao naknada za pretrpljenu bol i patnje i za izgubljene draži, i 3.895 dolara kao posebna naknada.

Tužiteljica se žalila na prvostepenu presudu, pa je u drugostepenom postupku pred žalbenim sudom Hong Konga dobila znatno više naknade - 90.000 dolara za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži, 108.000 dolara za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti i 7.995 dolara kao posebnu naknadu.

Na drugostepenu su se presudu žalili tuženici smatrajući da su dosudjene naknade previsoke i navodeći a) da je Sud pri procjeni pogrešno uzeo u obzir visine naknade za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži koje se dosudjuju drugdje, a

ne u Hong Kongu, b) da se do svote od 90.000 dolara došlo tako da su se tužiteljčine povrede procijenile kao teže nego što zapravo jesu i da je inflacija prekomjerno uzeta u obzir, i c) da Sud nije smio dosuditi naknadu za gubitak sposobnosti zarađivanja u budućnosti jer tužiteljica to nije tražila niti u postupku dokazala.

Sudski je odbor zauzeo stajalište da:

1. razlozi koje je žalbeni sud naveo za povećanje naknade za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži sa 37.000 na 90.000 hongkonških dolara nisu utvrđeni na temelju usporedbe s engleskim rješidbama, nego je Sud tužiteljčine ozlijede ocijenio težima, a dosudio je i veću naknadu za inflaciju; isto tako, ni naknada od 108.000 dolara za gubitak sposobnosti zarađivanja u budućnosti nije dosudjena usporedbom s engleskim rješidbama;

2. za područje Hong Konga odgovarajući se standardi moraju tražiti u odlukama sudova te kolonije, a ne sudova Engleske, Walesa ili nekih drugih; zato je odluka osnovana i treba se pozivati na nju i u drugim postupcima, sve dok sudovi u Hong Kongu ne budu smatrali da su se društvene i ekonomske prilike, a pogotovo visine zarada, u Hong Kongu izjednačile sa zaradama u Engleskoj ili na drugim mjestima s kojima će se onda moći uspoređivati;

3. tužiteljčina invalidnost je lakša od drugih slučaja invalidnosti koji su svrstani u kategoriju "ozbiljnih ozljeda", a to su slučajevi kad su poremećene opće aktivnosti ozlijeđenoga i uživanje života, ali kad mu je ostala određena pokretljivost, i ne može se reći da su suci pogriješili kad su tužiteljčinu invalidnost svrstali u ovu kategoriju. Žalbeni je sud u potpunosti postupao na temelju medicinske dokumentacije, pa se naknada od 90.000 dolara može smatrati visokom, ali ne i previsokom;

4. budući da pitanje naknade za izgubljenu sposobnost zarađivanja u budućnosti nije postavljeno u prvostepenom postupku, žalbeni je sud mogao o njemu odlučivati samo ako su se u međuvremenu pojavile neke nove, izuzetne okolnosti. Takvih okolnosti nije bilo, a i da ih je bilo, trebalo bi dokazivati u kojoj bi mjeri tužiteljica mogla u budućnosti, tokom svog radnog vijeka, biti u opasnosti da izgubi zaposlenje, i u kojoj će mjeri

njezina invalidnost utjecati na smanjenje zarade. Ovi dokazi nisu provedeni, pa se dosudjivanje naknade od 108.000 dolara ne smatra opravdanim;

5. presudu treba izmijeniti tako da se ukine naknada za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti.

Tuženici su u ovoj žalbi priznali svoju odgovornost, ali ne i visinu naknade štete koju su dužni isplatiti.

Nakon što je protustranka-tužiteljica ozlijeđena u prometnoj nesreći, Prvostepeni sud Hong Konga donio je medjupresudu prema kojoj su prvo- i drugotuženi dužni naknaditi 75% njezinog zahtjeva, a trećetuženi, a to je vozač kamiona koji se sudario s vozilom u kojem se protustranka - tužiteljica nalazila i koji nije obuhvaćen ovom žalbom, mora naknaditi 25% zahtjeva. O visini zahtjeva odlučit će stručni suradnik Drugostepenog suda.

Taj je Sud odredio kao ukupnu visinu naknade 31.395 hongkonških dolara, od toga 27.500 za pretrpljenu bol i patnje i izgubljene draži, a 3.895 za posebnu naknadu. Protustranka-tužiteljica se žalila smatrajući dosudjene svote preniskima, pa joj je Žalbeni sud dosudio 90.000 dolara za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži, 108.000 dolara za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti, i 7.995 kao posebnu naknadu.

Žalitelji-tuženici složili su se sa povećanom posebnom naknadom, a žalbu su vložili u pogledu prvih dviju dosudjenih naknada. U žalbi su naveli a) da je Sud pri procjeni pogrešno uzeo u obzir visine naknade za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži koje se dosudjuju drugdje, a ne u Hong Kongu, b) da se je do svote od 90.000 dolara došlo tako da su se povrede protustranke-tužiteljice procijenile kao teže nego što zapravo jesu i da je inflacija prekomjerno uzeta u obzir, i c) da Sud nije smio dosuditi naknadu za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti jer protustranka-tužiteljica to nije tražila niti u postupku dokazala.

U pogledu procjene visine naknade za pretrpljene boli i patnje i izgubljene draži, koje je Žalbeni sud povisio s 27.500 na 90.000 hongkonških dolara, taj je Sud ocijenio prvostepenu procjenu kao potpuno pogrešnu. Sud je citirao slučaj Lee Ting-lam v. Leung Kam-ming (1980) HKLR 657, prema kojemu se za područje Hong Konga odgovarajući standardi moraju tražiti u odlukama sudova te kolonije, a ne sudova engleske, Walesa ili nekih drugih.

Sud se, doduše, nije u potpunosti složio s ovom tvrdnjom, nego je bio mišljenja da nije loše uzeti u obzir visine naknada dosudjene drugdje, pa i u Engleskoj gdje su one puno više, ali je naknadu ipak procijenio u skladu s njom, tj. u skladu sa standardima donesenim u Hong Kongu. Na povišenje naknade utjecala je samo različita ocjena težine ozljeda protustranke-tužiteljice. Žalbeni se je sud složio s obrazloženjima iz nekih drugih presuda, posebno iz presude Jag Singh v. Toong Fong Omnibus Co. Ltd., (1964) 1 W. L. R. 1382, prema kojoj se usporedivim slučajima može uzeti u obzir i ono što je dosudjeno u nekom susjednom području koje ima slične društvene, gospodarske i industrijske uvjete. Sudski odbor se s tim nije složio nego se priklonio mišljenju da se odgovarajući standardi moraju tražiti samo u okviru iste sudbenosti, ali nije ukinuo dio presude koji se odnosi na ovu naknadu jer se, kako je rečeno, njena visina ni nije temeljila na tuđim standardima.

Prema drugoj žalbenoj osnovi, ozljede protustranke-tužiteljice nisu tako teške naravi da bi za njih trebalo dosuditi naknadu od 90.000 hongkonških dolara. Prema liječničkom nalazu od 7. XI 1981, protustranka-tužiteljica, koja je ranije radila puno radno vrijeme kao knjigovodja, nakon nesreće više ne može dugo sjediti, pa mora raditi samo pola radnog vremena. Zbog bolova u leđima može hodati samo pola sata, a ne smije ništa težega nositi. Ne očekuje se da će se njezino stanje popraviti, nego će pri sjedenju, hodanju i nošenju tereta trajno imati poteškoća. Njezina ukupna invalidnost procijenjena je na 25%. Nešto kasnije, u nalazu jednog drugog liječnika, navodi se da je u stanju protustranke-tužiteljice ipak došlo do promjena na bolje, tako da ona opet može raditi puno radno vrijeme i hodati oko tri sata. Budući da se radi o mlađoj osobi koja se već sada značajno oporavila od nesreće, procjenjuje se da će njezina invalidnost ostati na oko 15%.

Prema presudi u slučaju Lee Ting-lam, na koju se žalbeni sud već ranije pozvao, ove se ozljede svrstavaju u najnižu kategoriju ozbiljnih ozljeda, prema kojoj je ozljeda prouzročila invalidnost koja ometa opće aktivnosti i uživanje života, ali je ozlijeđenome ipak ostala odredjena pokretljivost. To su npr. slučajevi gubitka ruke ili noge koji se mogu nadomjestiti protezom ili prijelomi koji ostavljaju trajne bolove. Za tu se kategoriju obično dosudjuje naknada između 60.000 i 80.000 dolara.

Sudski je odbor ocijenio da je žalbeni sud ispravno svrstao ozljedu protustranke-tužiteljice u najnižu kategoriju ozbiljnih ozljeda i da će naknada koju je za to dosudio i koja ne odudara od drugih sličnih naknada, moći poslužiti kao uzor u drugim sličnim sporovima koji se rješavaju pregovorima ili nagodbom među strankama.

Odgovarajući na navod da je drugostepeni sud dosudio previsoku naknadu zbog inflacije, Odbor smatra da tu naknadu za period od oko tri i pol godine svakako treba dosuditi. Također smatra da svota do koje se došlo uvećavajući onu iz presude Lee Ting-lam za 50% nije nerazumna. Sve zajedno, dosudjena naknada od 90.000 dolara nije toliko previsoka da bi je trebalo mijenjati.

U pogledu trećeg pitanja koje se u žalbi postavlja u vezi s dosudjivanjem naknade za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti, Odbor je ustanovio da ono nije bilo postavljeno pred prvostepenim sudom. Premda postoje mišljenja prema kojima je ova naknada uključena u opći zahtjev za naknadu štete pa je ne treba posebno tražiti, činjenica je da je prvostepeni sud nije spominjao pri procjeni visine odštete i da tuženi nisu bili obaviješteni o postojanju takvog zahtjeva. Zbog toga bi se u ovom slučaju ta naknada mogla dosuditi samo kad bi u međuvremenu nastale neke izuzetne okolnosti koje, međutim, nisu nastale.

Na tvrdnju branitelja protustranke-tužiteljice da ona ima pravo na paušalnu naknadu za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti za koju nije potrebno provoditi posebne dokaze, Odbor je utvrdio da se takva naknada može dati za pokriće rizika gubitka zaposlenja i financijskih teškoća do kojih bi moglo doći u budućnosti tokom radnog vijeka podnosioca takvog zahtjeva, uslijed njegove invalidnosti zbog koje se na tržištu radne snage nalazi u lošijem položaju, ali da se u tom slučaju mora dokazati u kojoj je mjeri podnosilac zahtjeva izložen takvom riziku. Dokazati bi se morala i mjera u kojoj invalidnost utječe na smanjenje zarade, a nijedan od ovih dokaza ovdje nije proveden, pa Odbor smatra da naknada za gubitak sposobnosti zaradjivanja u budućnosti u visini od 108.000 dolara nije pravilno dosudjena i da je treba ukinuti.

Iz ovih razloga nije potrebno ulaziti u način na koji je žalbeni sud došao do svote od 108.000 dolara, ali Odbor smatra

korisnim objasniti i zašto je način računanja bio pogrešan. Žalbeni je sud uzeo u obzir oba medicinska nalaza, jedan koji je procjenjivao invalidnost protustranke-tužiteljice na 25% i drugi koji je isto procjenjivao na 15%, pa je kao srednju brojku uzeo invalidnost od 20%. Već je tu pogriješio jer je procjena 15% učinjena 8 mjeseci nakon prve procjene, kad se stanje protustranke-tužiteljice, protivno predvidjanjima liječnika koji je pisao prvi nalaz, ipak poboljšalo. Drugu je grešku žalbeni sud učinio kad je pretpostavio da invalidnost od 20% bezuvjetno povlači i smanjenje sposobnosti zaradjivanja u budućnosti od 20%. Ove dvije brojke nisu automatski u vezi, jer sposobnost zaradjivanja u budućnosti ovisi o dobi i prirodi posla svakog pojedinog podnositelja zahtjeva.

Iz ovih razloga Sudski odbor potvrđuje presudu žalbenog suda od 13. X 1983. u njenim dijelovima pod slovima a) i b), a ukida naknadu za gubitak sposobnosti zaradjivaja u budućnosti pod slovom c).

(LLR, 1985, 1, str. 87)
mr Vesna Polić-Čurčić,
znanstveni asistent